

תשיר

הלכות עירובין שנו-שנה

ואף שאין זה עיקר מכל מקום יש לסמוך על דבריהם להקל בצנור המקלה למעלה מ' בכרמלית שמותר לשפך בו אפילו במתכוין שירדו המים לכרמלית כיון שהם עוברים דרך אייר מקום פטור¹ שיש מתירים כזה בכרמלית כמו שנתבאר בס' ש"מ² ע"י:

שנת דין איזה מקומות נקראים מוקפים לדירה וכו' ב"ב סעיפים:

א כל הוקף מחיצות שלא הוקף לדירת³ אדם⁴ לכניסה ויציאה תמיד⁵ כגון רחבה שאחורי הבתים⁶ והקרקף והוא הוקף גדול להכניס בו עצים לאוצר⁷ והגינה⁸ והפרדים⁹ המוקפים גדר גבוה¹⁰ טפחים וכל כיוצא בהן מהמקומות שיתבאר בס' ש"מ¹¹ אסרו חכמים לטלטל בתוכן יותר מד' אמות¹² כמו ברשות הרבים¹³ ואף על פי שהן רשות היחיד גמורה מן התורה והזרקף לתוכן מרשות הרבים חייב¹⁴ שהרי מחיצות גמורות הן אלא שמוחסרין דיוורין¹⁵ הרי הן ככרמלית מדברי סופרים¹⁶ שכיון שאינו עשויין לדירה מתחלפין הן ברשות הרבים¹⁷ אם הן הוקף גדול אבל הוקף קטן אינו מתחלף ברשות הרבים¹⁸ ומותר לטלטל בתוכו אף על פי שלא הוקף לדירה:

ב וכמה הוא הוקף קטן עד בית סאתים ועד בכלל כחצר המשכן¹⁹ שהיה מאה אורך ונ' רוחב²⁰ שהן כ' פעמים נ' על נ' ונ' על נ' הוא בית סאה שהוא כ' אלפים ות"ק פעמים עולה על אמה וסאתים הן ה' אלפים אמה על אמה²¹ וכל מקום שיש בו כשיעור זה בין שהוא עגול בין שהוא מרובע²² ממש כגון שארבו ע' אמה וב' שלשי אמה²³ ועוד משהו²⁴ ולא חשו חכמים לדקדק בו²⁵ וכן רחבו בין שהוא ארוך וקצר כגון שארבו מאה ורחבו חמשים מותר לטלטל בכלו²⁶ ובלבד שלא יהא ארכו יתר על פי שנים ברחבו²⁷ אמה אחת²⁸ כמו שחצר המשכן לא היה ארכו יתר על פי שנים ברחבו²⁹ אפילו אמה אחת אבל פחות מאמה אינו כלום ואינו אוסר³⁰:

יא ר' יוחנן שם סז, כ. ב. מור ולבשו שם. וראה גם לעיל ס' שמו ס"ז.
יב ר' יוחנן שם.
יג רש"י שם ר"ה ח"ב.
יד רש"י שם ר"ה לעולם אירשאו ור"ה הם אמרו.
טו לבשו שם.
טז ברייתא עירובין כג, ב. מור.
יז שמת כו. מ"ג.
יח רמב"ם הל' שבת פמ"ז הל"ג.
יט רמב"ם שם. מור וש"ע ס"א.
כ רש"י שם סוף ד"ה אלא אמרה תורה. מור וש"ע שם.
כא רמב"ם בפרוש חמשה עירובין פ"ב ר"ה ועוד אמר. לבוש. אליה וזשא. וראת גם לקטן ס' שצח ס"ה וס"א.
כב תוס' שם ר"ה ר"ע.
כג במשנה שם וכרבי יוסי. מור וש"ע שם.
כד ברייתא שם. מור וש"ע שם. ואם הוא פחות מבת מאתיים וארכו יותר על פי שנים ברחבו, ראה שו"ת צ"צ הא"ח ס' לט אות ג.
כה ברייתא שם. רמב"ם שם הל"ד.
כו רש"י שם ר"ה ארכה. רמב"ם שם הל"ד. סוף פ"ב ג.
כז רבנו ירוחם נתיב יב הל"ד (ע"ה, ד). ב"י ר"ה ונ"ש ובלבד. מ"א ס"ק ג.

עד מר"ל הל' עירובי הצרות (פ"ב). רמ"א ס"ג.
עה דיעה ה' שם סוף ה. שמתירים אפילו כלא תהא בינתים, וש"ג.

סימן שנה

א תשנה עירובין יח, א. רש"י שם ר"ה לנגה. מור וש"ע ס"א.
ב רש"י שם כב, א. ר"ה כל אור. וראה גם במשנה שם ר"ה ורעה הגעות אשרי שם פ"ד סוף ס"א.
ג רש"י דף כב שם.
ד רב כהנא כר, א. א. שלא היתה פתחה לבית משעה שהקיפה. ע"י ס"י שנט.
ה משנה שם ורש"י שם ר"ה לנגה ולקרקף.
ו משנה שם. מור וש"ע שם.
ז שם כה, ב. רש"י ר"ה בוסתנא. רמב"ם הל' שבת פמ"ז הל' א. מור וש"ע שם. וראה לקטן ס"ז שע"כ הפרס אינו דומה לנגה כה שאין האילנות מבטלים לדירה בקרקף שהוקף לדירה. וראה הע"ב תתיב ע"י 47.
ח סוף א. וראה גם לקטן ס' שצח ס"ח מה נקרא עשוי לדירה לענין צירוף לחתום עור. לקטן ס' שע ס"א מה נקרא דירה לעירובי הצרות.
ט משנה שם כג, א. וכרבי עקיבא. נטרא שם ג. א. מור וש"ע שם.
י לבשו ס"א.

הלכות עירובין שנה

תשמו

ג. וסמכו חכמים שיעורים אלו לשיעורי חצר המשכן לפי שכל מלאכת שבת והלכותיה אנו למדין ממשכן¹³ וחצר המשכן גם כן לא היה מוקף לדירה¹⁴ והיו ממלמלין בכולו לפיכך לא רצו חכמים לאסור עד שיעור זה ועד בכלל אבל יותר משיעור זה אפילו משהו אסור לטלטל בו אלא כדי אמות¹⁵ וכן להוציא מחצר לתוכו ומתוכו לחצר¹⁶:

ד. ואפילו בפחות משיעור זה אינו מותר לטלטל מתוכו לחצר או מחצר לתוכו אלא כלים ששבתו בתוכו או בחצר אבל כלים ששבתו בבית והוציאם לחצר אסור לטלטל לתוכו¹⁷ וכן כלים ששבתו בתוכו והכניסן לחצר אסור לטלטל לבית¹⁸ (ואפילו כלים ששבתו בחצר והכניסם לבית או לתוכו אסור לטלטל מזה לזה אלא אם כן ניעחם בחצר ביתניים¹⁹) לפי שמקום זה שלא הוקף לדירה הוא רשות בפני עצמה מוחלקת מהבית שהוא מקום דירה ממש²⁰.

אבל עם החצר הוא רשות אחת¹⁷ אף על פי שהחצר נקראת מוקף לדירה ואפילו החצר הוא של אדם אחד והקרפף וכיוצא בו ממקומות שלא הוקפו לדירה הוא של אחר ולא עירובי יהד מותר לטלטל מזה לזה כמו שיתבאר בס' שע"ב²¹.

אבל לטלטל מהבית לקרפף וכיוצא בו או ממנו לבית אין עירובי מועיל²² ואפילו הם של אדם אחד²³ אסור מדברי סופרים מפני שהוא כמוציא מרשות לרשות הוצ' מן הרחבה שאחורי הבתים שהוא רשות אחת עם הבתים²⁴ כמו שיתבאר בס' שג"מ²⁵:

ה. כל מקום שהוקף לדירה²⁶ דהיינו לכניסה ויציאה תמיד²⁷ כגון²⁸ דיר²⁹ וסוחר³⁰ והחצר³¹ אפילו יש בו כמה מילין³² מותר לטלטל בכולו ומתוכו לבית ומבית לתוכו³³ וכן גג הבית שהוא רשות היחיד ע"ד שנתבאר בס' שג"מ³⁴ מותר לטלטל בכולו אפילו יש בו יותר מבית סאתים³⁵ ומגג לבית שתחתיו או להפך³⁶.

ומותר לטלטל מהגג לקרפף³⁷ וכיוצא בו כמו מהחצר וכיוצא בה לקרפף³⁸:

מג רש"י שם כב, ב ד"ה כל אויר ולענין גשר, ראה שו"ת צ"צ האו"ח סי' לפ אות ג.
מד חשונה שם זי, א. כרייתא שם כב, א. רמב"ם הל' שבת פ"ד ה"א. מ"מ שם.
מה משנה שם (של בהמות שגושנין מברדת היום כאן והיום כאן כדי לזכרן בגולה בהבמות. רש"י שם ד"ה אבל אם.)
מו משנה שם (בהבמות של עיר. רש"י שם ד"ה סהר).
מז משנה שם (שלפני הבתים. רש"י שם ד"ה ודצור). ולענין חצר שאחורי הבתים ראה לקמן סי' שנג.
מח וז"ל לקמן סי' שג"מ (לענין תחומין). ראה גם לעיל סי' שגמ ס"ו וש"ג.
מט רש"י חו"ט. ראה מ"מ וציונים. ובדקלמן סי' בקרפף שהוקף לדירה שדינו כחצר.
נ סוף פ"ג.
נא רב דף צ, א. מור וש"ע סי' ששכ ס"ד (לענין ספינה שבפאה לדור תחתיה). ולקמן שם מ"ט יתבאר הנמקם שנק' הוקף לדירה (ומ"ש התוס' דף פט, א סוף ד"ה ה' היינו כשאין מחיצות החיצונות נכרות לפני הדירושלמי שבתוס' שם סוף ד"ה בחיצות הדירוק).
נב כרלעיל במשך מקומות שהוקפו לדירה.
נג רבי שמעון במשנה שם פ"ג, א.
נד שאינו יותר מבית סאתים, או שהוקף לדירה, ואפילו של כ' בני אדם ולא עירובי ביניהם. סי' ששכ ס"א.

כח ר"ף עירובין פ"ג, ב' תוס' עירובין כג, א ד"ה שהוא ראש"ש שם פ"א ריש סב"ל. טור. לבוש ס"א.
כט רמב"ם הל' עירובין פ"ג ה"ה. מור וש"ע סי' שעב ויוצאים בה בלילה. וראה לקמן סי' ששכ ס"א.
ל משנה שם כרבי עקיבא. מור וש"ע שם. ולענין מתוכו לכניסות ראה לעיל סי' שגמ ס"ו.
לא רש"י שם כד, א ד"ה לקולא. פ"ג, א ד"ה ר' שמעון. רמב"ם הל' עירובין פ"ג ה"ה. מור וש"ע סי' שעב וז"ל לקמן שם ס"א.
לב רבי שמעון במשנה עירובין פ"ג, א. וז"ל לקמן סי' שעב ס"א.
לג עירובין פ"ג, א (למשנה לבתים). תוס' שם פ"ג, א ד"ה תשואל. רמב"ם פ"ג ה"ה. וז"ל לקמן שם ס"א.
לד וז"ל לקמן שם.
לה רש"י עירובין כג, סעי"ב.
לו רבי שמעון במשנה שם פ"ג, א.
לז סוף פ"ג.
לח מ"א סי' שעב ס"א. וראה שו"ת צ"צ האו"ח סי' לפ אות ה' – כשיש עיר צד להלך.
לט רש"י שם כג, סעי"ב חו"ט דף ע"ג, ב ד"ה ובגבד. תוס' פ"ג, א. ב ד"ה ולא לכלים, הובא בב"י סוף הסוכן ד"ה קרפף. וז"ל שם. וז"ל לקמן שם.
מ רמב"א שם. מ"א סי' שגמ ס"א.
מא סוף פ"ג.
מב גמרא עירובין כג, ב.

תשמו

הלכות עירובין שנה

ז ואפילו קרפף וכיוצא בו אם הקיפו מחיצותיו לדירה דינו כחצר לכל דבר בין להחיר המלמול בתוכו יותר מר' אמות אפילו הוא יותר מכית סאתים¹⁰¹ ובין מתוכו לבית ומכית לתוכו¹⁰².

ומהו הוקף לדירה זו שעשה בו תחלה סוכת שומרים¹⁰³ שדר בה השומר ביום ובלילה¹⁰⁴ או שבנה בו תחלה בית דירה אף על פי שאינו דר בה בקביעות¹⁰⁵ ואחר כך הקיפו מחיצות¹⁰⁶ או אפילו פתח תחלה פתח בלבד מביתו¹⁰⁷ (או שהיה הפתח פתוח מכבר) ואחר כך הקיפו עוד ג' מחיצות סמוך לכותל הבית שבו הפתח¹⁰⁸ הרי זה מוקף לדירה שבין שהוא פתוח לבית דירה חשוב כבית דירה כמו חצר הבית רק שצריך שבשעת עשיית מחיצותיו תהא עשיתן לדירה¹⁰⁹:

ז לפיכך אם הקיפו מחיצות ואחר כך בנה בו דירה¹¹⁰ או שפתח לו אחר כך פתח מביתו¹¹¹ לא הועיל כלום ואפילו אם בשעת עשיית המחיצות היה ברעתו שעושה לשם כך לבנות בו ולפתוח לו אחר כך אין זה מועיל כלום¹¹².

ומכל מקום א"צ שכל מחיצותיו תהא עשיתן לדירה אלא אפילו הקיפו ג' מחיצות שלימות רק שברביעית היה פרוץ יותר מעשר אמות שפרצה זו מבמלת המחיצות כמו שיתבאר בס' שם¹¹³ י' קודם שגדר היתר מעשר עשה בו סוכה או בית דירה או פתח מבית דירה ה"ז מוקף לדירה¹¹⁴ ואם בנה דירה אצל פרצה זו וגדר היתר על עשר ומנה העשר שהן פתח מדרה זו ה"ז ג"כ מוקף לדירה¹¹⁵.

וכן אם היה מוקף כבר כולו שלא לדירה פרוץ בו יותר מעשר וגדרו לדירה או גדרו היתר על עשר בלבד והעשר אמות הן פתח¹¹⁶:

ח ואם פרוץ אמת וגדרה לדירה וחזר ופרץ אמה וגדרה וחזר ועשה כן עד שהשלימו¹¹⁷ ליתר מעשר¹¹⁸ מותר כאלו פרוץ בבת אחת מפני שפנים חדשות באו לכאן¹¹⁹ כמו בפרוץ בבת אחת וגדרה אחר כך ואם פרוץ יותר מעשר ועשה שם צורת הפתח לדירה מועיל כמו הגדרה לדירה¹²⁰:

נה גמרא כג, ב.

נו מראמרינן שם 'דרי הוא בחצר'. וראה לקמן סי'ג, שאפילו נזרע מוקפום מותר ללמול מתוכו לבית. וכה' לעיל סי' ה' בשאר מקומות שהוקפו לדירה.

נז רבי יהודה כן באב במשנה כג, א (עד בית סאתים). הגרות אשרי עירובין פי"ב סי"ב (לדרי' ביותר מבית סאתים). מ"א סי"ד ה.

נח משמנות התוס' שם כג, א ד"ה שהוא (בתרוץ הב'). רבינו יונה'ן במשנה שם ד"ה ובלבד שיש שם שומירה (ברעת ריב"ב). הג"ח הובא במ"א שם. ב"ח בריש הסומן וברס"י שכתב. תוספת שבת שם סי"א א, וראה גם לקמן סי' שסב מ"א.

נט רבינו יונה'ן במשנה שם ד"ה או בית דירה (ברעת ריב"ב). מ"א שם.

ס מ"א סי"ד ה.

סא גמרא שם כד, א (בני רחבה, כדלקמן סי' שנג סי"ב), מור ושיל"ע סי"ב.

סב רש"י שם כד, ב ד"ה דריי סמקן, גבי בוסתנא עיי"ש ביוש"ל. מ"א סי"ד ה.

סג ריב"ם פמ"ז ד"ה (ראה מ"מ שם). דרכי משה רש"י סי' כ. וראה קובץ דברי תורה חוב' ג עמ"ג נ ואילך.

סד מ"א סי"ד וסי"ה.

סה גמרא כד, א. מור ושיל"ע סי"ב.

סו ראה מ"מ שם, הובא כב"י ד"ה ופ"ש ואם היה מוקף. מ"א שם (שהצריך דקאן שהבית היה שם קודם שהוקף). פרי מגדים משב"ז סי"ב ג. וראה לעיל סי' שפגש

דברי הרמב"ם פמ"ז ד"ה, שגם כשהוקף אחר שבנה צריך שבשעת עשיית מחיצותיו תהא עשיתן לדירה. וראה פמ"ד צ"צ שמה, ד.

סז סמק"ח.

סח דלא גרע מדין פרוץ בו יותר מעשר ולקמן בסמקן.

סט ראה פרי מגדים מ"א סי"ה ה. וראה לקמן סי' השגת מ"ג, וסי' תא סי"ב, מתי מועילות כתלי החצרות

לעשות מוקף לדירה. וראה קובץ דברי תורה ג' ע' ג. ע שוואל שם. רבינו יונה'ן שם ד"ה קרפף. מור ושיל"ע שם.

עא גמרא שם בעיקר ונפשטה. מור ושיל"ע שם.

עב גמרא שם. רא"ש שם פי"ב סי"ג. תוספת שבת סי' י.

עג גמרא שם. מ"א סי"ג.

עד מ"א סוף סי"ד ה, המשמעותות התוס' שם כד, ב ד"ה לעבד. וראה גם לקמן סי' שסב סי"ג, וסי' שגט מ"ג, וסי' תא סי"ב, דסני ברוקף לדירה ע"י צורת הפתח.

הלכות עירובין שנה

תשז

ט ואם קשה עליו לפרוץ הכותל יש אומרים^{טז} שיש תקנה על ידי שנייה עפר אצל הכותל משני צדדיו בגובה פחות מ' מפחים ורוחב העפר ד' מפחים^{טז} או יותר באורך יותר מעשר אמות באורך הכותל ואם אין הכותל גבוה כ' מפחים שנמצא אין א' מפחים בגובה הכותל שמגובה העפר ולמעלה הרי הוא נחשב כפרוץ שם במקום העפר שהרי יש שם הריסת הרגל מקרקע עולם על גבי העפר הואיל ואין בגובהו א' מפחים וכל פחות מ' מפחים הוא כפרוץ ופתוח לגמרי^{טז} ומן העפר יש הריסת הרגל על גבי הכותל ששם אינו גבוה עשרה והרי הוא כפרוץ שם לגמרי ויהא העפר מונח כך לפחות שבת אחת^{טז} וקודם שיחזור ויפתחו משם יעשה כתוכו בית דירה או יפתח לו פתח מבית דירה ואחר כך כשמפתחו משם ונעשה הכותל גבוה עשרה הרי זה כבנוהו מחדש לדירה ואף על פי שזו היא מחיצה הנעשית מאלה על ידי פניו העפר שחוצה לה אין בכך כלום^{טז} כמו שיתבאר בס' שם"ב^{טז}.

יז יש חולקין על זה^{טז} ואומרים שזה שביטל העפר להיות מונח שם שבת אחת אין זה מועיל כלום לבטל הכותל שיהא נחשב כפרוץ הואיל ורעתו לחזור ולפנותו מכאן לאחר זמן ואין העפר יכול לבטל הכותל אלא אם כן ביטלו שם להיות מונח שם לעולם ואם כן במה יגדלנו לדירה לפיכך אין העפר מועיל אלא אם כן יש בגבוהו א' מפחים^{טז} והרחיקו מן הכותל ג' מפחים^{טז} שאז הוא נעשה מחיצה חדשה ומבטל מחיצה הראשונה שאצלו באורך יותר מ' אמות כמו שיתבאר^{טז} ואז אין צריך להיות ברחבו ד' מפחים וגם אין צריך להניחו מב' צדדי הכותל אלא מצדו שבפנים כלבד אבל בצד החוץ אין מועיל כלום ולענין הלכה בדברי סופרים הלך אחר המוקל^{טז}:

י" יש אומרים^{טז} שסתם קרפיפות שלנו מוקפין לדירה הם כי רגלין לפתוח פתח תחלה ואחר כך להקיף ויש אומרים^{טז} עוד שכל קרפף שהוא בתוך התחום^{טז} נקרא מוקף לדירה כי דעתו עליו בשבת ואין זה עיקר כמו שנתבאר למעלה^{טז} ברחבה שאחורי הבתים שכשנשא יתורה מבית סאתים כרמלית היא^{טז} וכמו שיתבאר בס' שצ"ט:

יא תל גבוה א' מפחים דינו בקרפף שעד סאתים מותר למלטל כלוול משום שאומרים גור אסיק מחיצתו^{טז} למעלה א' מפחים והרי הוא מוקף ויותר מבית סאתים אין מטלטלין בו אלא בד' אמות שהרי לא הוקף לדירה^{טז}:

פד לקמן סי"ד.
 פה ראה אלה רבה ש"ק ג. שול"ת צ"צ חו"ד סי' קנה ס"ז.
 פז מורכבי עירובין רמז תפח. ונ"א ס"א. וראה לקמן סי' שש ס"ב, שברחבה מביטעין על סביה וז.
 פז רבי יתרה בן בבא במשנת כג, א (עק בית סאתים). הנהות אשיר עירובין פ"ב ס"ב (לדיון ביותר מבית סאתים). ונ"א שם.
 פח רבנו יודנמן, בדעת רבי יתרה בן בבא במשנת כג, א ד"ה או שתהא. מ"א ס"ק ד. וראה לקמן סי' תקא ס"ח.
 מט מעיק א.
 צ ע"י מ"א שם. וראה שול"ת צ"צ חו"ד סי' לפ אות ג, שנשר שבתוך העיר לביטעין נקרא מוקף לדירה.
 צא כולעיל סי' ששה ס"א וע"ג.
 צב טור נשוע' ס"ג, ממשמעות נגורא עירובין כה, א (דהיא דלקמן סמ"ז). וראה נב לקמן סי' שש סמ"ז. סי' שצו ס"ד וע"ג.

עח תרומת הדשן סי' עה. רמ"א ס"ב.
 עז ראה לקמן סי' שעב ס"ג המעם שצריך ד' מפחים ורוחב. עז ראה גם לקמן סי' שעב ס"ג.
 עח תרומת הדשן שם לפי דעת הרמ"א שם מוכה פ"א ס"ב ור"ן פ"ק דסוכה ד, א ד"ה תבן ובפלו, שפוסקים כרש"י שם ד"ה ואע"ג דבבבליהו, שביטול לשבוע מני, ובדבר שאינו נוסף בשבת מני בביטול לשבת ארת. וראה לעיל סי' ששה סמ"ז שכן התורה מני אפילו ברעמי לפנותם היום. וז"ל לקמן סי' שש סמ"ה בתנ"ה. וראה גם לקמן סי' שעב ס"ג.
 עט תרומת הדשן שם. מ"א ס"ח.
 פ מעיק ד. וראה לקמן סמ"ז. סי' שש ס"ג.
 פא תרומת הדשן שם, לפי דעת ר"ת מוכה שם, וראב"ה ה"ל מוכה סי' תקנמ, הובאו ברא"ש שם. ונ"א שם.
 פב מ"א ס"ג ו.
 פג אבן העזר על מ"א הנ"ל.

תשיח

הלכות עירובין שנה

יב קרפף יותר מכית סאתים שנמנע בו אילנות למעט אוירו אין זה מיעוט¹³ שכן דרך הקרפפיות להיות בהם אילנות¹⁴ לפיכך אפילו היו האילנות גבוהים עשרה ורחבים ד' שחולקין רשות לעצמן אין ממעטין¹⁵ וכן הבורות¹⁶ שבגונות אפילו עמוקים עשרה ורחבים ד' תשמיש הגינה הם להשקותה ואין ממעטין¹⁷ אבל דבר אחר שאינו צורך הגינה¹⁸ (ואין דרכו להיות בתוכה¹⁹) ממעטת:

יג בנה עמוד בקרפף ונתמעט בכך אם הוא רחב ג' טפחים הרי זה מיעוט²⁰ פחות מכן כמל במיעוטו²¹:

יד בנה מחיצה²² באורך יותר²³ מעשר לפני מחיצה הראשונה לכמלה שהתיה כמו שאינה ויהיה מוקף לדירה על ידי מחיצה זו²⁴ כגון שעשה בו בית דירה או פתח בו פתח מבית דירה קודם שעשה מחיצה זו²⁵ אם הרחיקה מהראשונה ג' טפחים מיתר²⁶ ואם לאו לא עשה ולא כלום שכל פחות מג' טפחים כלבוד דמי²⁷ ואינו אלא מוסף על עובי הראשונה ואין זה מועיל אלא אם כן נתמעט אוירו מבית סאתים²⁸ כמו שיתבאר לקמן: **מז** מה טיט על מחיצות הראשונות למעט אוירו ונתמעט מבית סאתים אם הטיט עב שאם תינטל המחיצה ראוי הוא לעמוד בפני עצמו ממעט ואם לאו אינו ממעט²⁹:

מז בנה מחיצות לדירה ע"ג מחיצות הראשונות מלמעלה אינו מועיל כלום³⁰ כיון שמחיצות הראשונות מלמטה קיימות אלא שמגביהן³¹ ואם נבלעו התחתונות ונשארו הגליונות נותר על דין³² אף על פי שמחיצה העשויה מאליה היא³³ אבל תל יותר מבית סאתים שעשה עליו מחיצות לדירה הועיל³⁴ אפילו לא הרחיק ג' טפחים משפתו³⁵ ושם אנו אומרים גוד אסיק ממחיצותיו למעלה על שפתו סביב³⁶ והרי מחיצות על גבי מחיצות מכל מקום הואיל והוא דר באויר מחיצות אלו שלמעלה שעשאן תחת לדירה הרי זה מוקף לדירה ואפילו לא עשה אלא מחיצה אחת ביותר מעשרה³⁷:

יז קרפף יותר מבית סאתים שהוקף לדירה ונמע רובו אילנות³⁸ אפילו אינם עשויות שורות שורות³⁹ אינם מבטלים הדירה שדרך הוא להסתופף בצל האילנות תמיד⁴⁰ אבל אם נזרע רובו הזרעים מבטלים הדירה⁴¹ אפילו אין בהם בית סאתים⁴² לפי שאין

קט כרובא שם. רא"ש פ"ב ס"ב בשם הר"מ מרומנורג בפסקי עירובין ספ"ד, והראב"ד והר"ה מור וש"ע ס"ז.
קי רב [ששת] שם כ"ה, א. מור וש"ע ס"ח.
קיא רש"י שם כ"ב, ב ד"ה אין עושין.
קיב גמרא שם כ"ה, א. מור וש"ע שם.
קיג כרלקמן ס' שם ס"ד.
קיד רב חסדא שם. מור וש"ע שם.
קטו תוס' שם ד"ה שאם. מור וש"ע שם.
קטז ברלעיל ס' שפת ס"א. וראה מ"מ וצוננים.
קיז רא"ש שם פ"ב ס"ד.
קיח (מיחא דרב) ברייתא עירובין כ"ג, ב. מור וש"ע ס"ט.
קיט רב חסדא שם כ"ד, א. מור וש"ע שם.
קכ רש"י שם כ"ג, ב ד"ה נזרע רובו.
קכא ברייתא שם. מור וש"ע שם.
קכב מ"א ס"ק יא. אלהי רבא ס"ק כא, ממשננות תוס' ורא"ש.

צג גמרא כ"ה, א. מור וש"ע ס"ד.
צד רש"י שם ד"ה אילנות. מור. מ"ז ס"ק ג. מ"א ס"ק מ.
צה תש"בא בעבורת הקדש ש ע"ג ג' ס"ז. מ"מ הל' שבת פמ"ז ה"ח. וגי'א ס"ד.
צו עבודת הקדש וגי'מ שם. ש"ע שם.
צז עבודת הקדש וגי'מ שם. מ"א שם.
צח מ"א שם.
צט עבודת הקדש שם.
ק רבה שם. מור וש"ע ס"ה.
קא ראה רש"י שם ד"ה פחות מג' וד"ה רהא נפקא.
קב עירובין כ"ה, א. מור וש"ע ס"ז.
קג רא"ש עירובין פ"ב ס"ה. וז"ה במור וש"ע ס"ד.
קד רש"י שם ד"ה הרחוק. מור וש"ע ס"ז. וראה גם לקמן סמ"ב.
קה ב"ה ד"ה בנה מחיצה. מ"א ס"ק י.
קו רבה שם ללשנא קמא. מור וש"ע שם.
קז רש"י שם ד"ה מתני לקולא.
קח רש"י שם ד"ה פחות מג'.

הלכות עירובין שנה

תשיט

דרך לדור בורעים^{קכג} והמיעוט שלא נורע במל לגבי רוב הנורע ונאסר כולו^{קכד} כאילו לא הוקף כלל לדירה^{קכה}.

נורע מיעוטו אם אין בורוע אלא בית סאתים מותר למלטל^{קכו} בכולו^{קכז} שאף שבמקום הורוע נתבטלה הדירה^{קכח} הרי אין בו יותר מבית סאתים והשאר שלא נורע אינו מתבטל אצל הורוע להצטרף עמו להשלים ליותר מבית סאתים כיון שהורוע הוא המועט אבל אסור למלטל מקרפף זה לבית ומבית לתוכו^{קכט} שהרי במקום הורוע שבו נתבטלה הדירה ודינו בקרפף שלא הוקף לדירה שאין ממלטלין ממנו לבית כמו שנתבאר למעלה^{קל} ואם כן גם בהמותר שלא נורע אסור שהרי אין מחיצה מפסקת ביניהם והם פרוצים זה לזה במילואם^{קלא} ויש מתירין^{קלב} בהמותר שלא נורע שלא אמרו פרצה במילואה אוסרת אלא כשנפרצה למקום האסור מצד עצמו^{קלג} כגון כרמלית גמורה אבל כאן שמקום הורוע האסור אין איסורו אלא מחמת הבית^{קלד} אינו אוסר על השאר שלא נורע אף על פי שהוא פרוץ לו במילואו ויש להחמיר כסברא הראשונה^{קלה}.

אבל אם מיעוט הנורע הוא פחות מבית סאתים מותר למלטל אף מתוכו לבית ומבית לתוכו ואף על פי שכל קרפף בית סאתים ופחות מבית סאתים שוים הם^{קלז} שאם לא הוקפו לדירה אין ממלטלים מהם לבית מכל מקום כאן שהרוב אינו זרוע ומקף לדירה הוא הרי המיעוט במל אצלו אלא אם כן יש בו סאתים כחצר המשכן^{קלח} שאז הוא מקום חשוב ולא במל^{קלט} ויש אוסרים^{קלז} למלטל לבית ממקום הורוע ומתוירים ממקום שאינו זרוע ולענין הלכה בדברי סופרים הלך אחר המיקל.

ואם המיעוט הורוע הוא יותר מבית סאתים אסור^{קלז} למלטל בכל הקרפף כי אם בד' אמות שהרי הורוע הוא כרמלית כדן קרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה והשאר שלא נורע הוא פרוץ לו במילואו^{קלח}.

וכל זה בקרפף יותר מבית סאתים שנורע אבל אם אין בו אלא בית סאתים ונורע אפילו כולו יש להסתפק אם הורעים מבטלים הדירה^{קלח} וכן יש להסתפק בחצר או רחבה שאחורי הבתים שנורע רובה אם הורעים מבטלים דירתן כי שמא אינם מבטלים אלא דירת קרפף יותר מבית סאתים שאינו חשוב דירה כ"כ אף על פי שהקיפו לדירה^{קלח} ויש להחמיר בכל זה^{קלח}.

והמ"א ט"ו תג. וראה לקמן שם שיש למכנך על המ"ו להקל בדברי סופרים. וראה פמ"ד צ"צ שס"א, ג. דברי נהמה נ"ג, ד.
קלו ראה תוס' שם כר, א ד"ה לא.
קלז כרמלית מ"ב.
קלח מורדכי ישינום שם.
קלט טור ושוע"ט מ"א.
קמ רב הונא בריה דרב יהושע שם. מור ושוע"ט מ"ב.
קמא רש"י שם ד"ה לקולא. מ"א סוף מ"ק יא.
קמב רש"י שם לפי דעת רש"י שם במשנה ד"ה שומריה.
וכ"ה בתוס' ישינום שם כג, ב ד"ה נורע בשם הרי"ח ומורדכי (שם) שנתור למלטל בכולו אבל אמר למלטל ממנו לבית. ואולי שייך המורדכי לציון הבא) להקל.
קמג תוספות ישינום רמ"ש ומרדכי שם. טור בשם הר"מ מרומבורג בפסקי עירובין פמ"ב. לכו"ס מ"א.
קמד מור ולבוש שם.

קכג רש"י שם.
קכד גמרא שם כר, רע"א.
קכה רש"י שם ד"ה הוזה ליה קרפף.
קכו רב הונא בריה דרב יהושע שם כר, א (כ"לשנא ברתא). מור ושוע"ט שם.
קכז רמב"ם ה"ל שבת פמ"ז ה"ג ענדה הקדש שער ג ס"ג. א"ת רבה ס"ק כב.
קכח מ"ו מ"ק ד.
קכט מורדכי עירובין רמז תפ"ה. מ"א מ"ק ד.
קל סוף ד.
קלא מורדכי נד"א שם.
קלב מורדכי משת מ"ק ד, נמ"א מ"ק ד ברעת הורע.
קלג מ"ו מ"ק ג.
קלד מורדכי שם. והיינו שלגבי כלים ששבתו בבית הרי נפיקן למקום האמור לו.
קלה ע"י תוס' דף מב, ב (ד"ה לא) דף פט, א (ד"ה רב).

הלכות עירובין שנה

לפיכך מי שיש לו גינה זרוע בחצירו^{קסח} ואין בנייהו מחיצה כהלכתה^{קסז} אם הזרוע הוא רוב החצר אפילו אין בית סאתים בכל החצר עם הזרוע לא ישלטל מהזרוע ומהחצר לבית ומכית להם כי שמא הזרעים מבטלים דירת החצר והמיעוט בטל לגבי הרוב והרי כל החצר כקרפף שלא הוקף לדירה שאפילו הוא פחות מבית סאתים אין מטלטלין ממנו לבית^{קסח} ואם כל החצר עם הזרוע^{קסח} הוא יותר מבית סאתים אין מטלטלין בכל החצר כי אם בר' אמות כרין קרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה ואף שהחצר היא מוקפת לדירה מצטרפת היא עם הזרוע שבה להשלימו ליותר מבית סאתים^{קסז} הואיל והיא בטלה אצלו במיעוטה.

ואם הזרוע הוא מיעוט החצר אם יש בו לבדו יותר מבית סאתים אוסר כל החצר שלא לשלטל בה אלא בר' אמות הואיל והיא נפרצה לו במילואה^{קסז} ואם יש בו בית סאתים בלבד יש להחמיר שלא לשלטל מכל החצר לבית ואם אין בו בית סאתים יש להקל אפילו לשלטל מהזרוע לבית או להפך^{קסז}:

יד אבל אם יש בנייהו מחיצה כהלכתה אין הזרוע אוסר על החצר כלל אלא אם הזרוע הוא יותר מבית סאתים אוסר לשלטל מחצר לתוכו אפילו בתוך ד' אמות ואם הוא בית סאתים או פחות מותר בכלים ששבתו בו או בחצר אבל לא בכלים ששבתו בבית^{קסז} על כן ראוי שלא לאכול או לשתות בגינה בשבת כי אי אפשר ליהרר בזה^{קסז} והיקף לדירה אינו מועיל בגינה שהזרעים מבטלים הדירה כמו שנתבאר^{קסז}:

יט קרפף יותר מבית סאתים שהוקף לדירה ונכנסו בו מים^{קסח} אם ראויים לשתיה^{קסז} אין בטללים הדירה שאין לך דירה מעולה מזה^{קסז} ואפילו אם המקום שנתפשטו שם הוא יותר מבית סאתים אפילו הם עמוקים הרבה^{קסז}.

ואם אינם ראויים לשתיה דינם כזרעים והוא שיש בעמקם^{קסז} טפחים^{קסז} אבל אם אין בעמקם עשרה טפחים הרי הם כמיט ורקק שאין חולקין רשות לעצמם^{קסז}.

וכשיש בעמקם^{קסז} טפחים אם מתלקטו^{קסז} טפחים בתוך הילוך ד' אמות הם עצמם נחשב למחיצה בינם לשאר הקרפף כמו שנתבאר בס' שמו"ה^{קסא} וס' שני"ז^{קסב} ואין שאר הקרפף נאסר מחמת שפרוץ לו במילואו^{קסז}:

כ קרפף בית ג' סאין שלא הוקף לדירה וקורה בית סאה מותר לשלטל בכולו^{קסז} (שאנו רואין את פי התקרה כאילו היא מחיצה יורדת וסותמת ומפסקת בין הב' בית סאין

קמה טור וש"ע סי"ב.

קמו מ"ז סי"ב ה.

קמא מ"א סי"ב וי.

קמב נ"י אליה וזשא סי"ב יג דגא כחלבושי יום טוב ס"ק ג, שרצה לשנות הגרסה ולפי פירוש הג"ל אין צורך

לשנות דורין.

קמט מרחבי שם. מ"א שם.

קנ טור וש"ע שם.

קנא לפי הדברעה רמעי' בקרפף שנורע מיעוטו.

קנב מ"ז סי"ב ה.

קנג מ"ז שם. וראה גם לעיל סי' של"ט סי"ט.

קנד לעיל סי"א.

קנה רבא שם כר, סע"א. טור וש"ע סי"א.

קנו אחרון שם כר, תר"ב. טור וש"ע שם.

קנז רש"י שם ר"ה רהו.

קנח גמרא שם. טור וש"ע שם.

קנט רש"י שם ר"ה שאן בנמקו. עברת הקדש שער ג ס"ג. מ"מ ה"ל שבת פמ"ה ה"ג. שו"ע שם.

קס עברת הקדש ומ"מ שם. מ"א סי"ב וראה לעיל סי' שמה סמ"ו. סי' שנו סי"א.

קסא סעף ב ושל"ג

קסב סעף ב.

קסג מ"א שם. ובתוס' שם ר"ה לא אמת מיייר ש"איוו מתלקט וצ"ע.

קסד רבנן שם כר, א לגינתא הרחוב' ה"ל שבת פמ"ז ח"י (ראה כ"י ר"ה קרפף בית ג'). טור וש"ע סי"ב.

הלכות עירובין שנה־שנמ תשכא

לשלישית^{קסח} ואפילו אם הקרוי הוא משופע^{קסז} (שאין אומרים בו פי תקרה יורד וסותם כמ"ש בסמינן שן"ם^{קסו} כאן הקילו) מכל מקום רואין כאילו^{קסח} היתה מחיצה גמורה בסוף הקרוי:

כא קרפף בית סאתים מצומצמים שלא הוקף לדירה שנפרץ במילואו לחצר הקרפף אסור^{קסז} מפני שמקום המחיצה שנפרצה מיותר ונגעשה יותר על בית סאתים^{קסז} והחצר מותרת^{קסז} אם פרצה זו אינה לה במילואה ואינה יותר מ'אמות^{קסז} (ובגון שהקרפף הוא קצר כאן ולהלכה הוא מתרחב והולך שאם לא כן הרי יהא ארכו יותר על פי שנים ברחבו ואין מטלטלין בו אלא בד' אמות אפילו לא נפרצה כלל^{קסז}).

אבל אם לא נפרץ במילואו אלא נשארו בו גיפופין מכאן ומכאן אין מקום הפרצה מיותר^{קסז} לפי שהודן הפנימי של הגיפופין יורד וסותם ומחודן הפנימית ולחין הוא רשות בפני עצמו שממעם זה אסור למלטל מביט לאסקופה אם אין עליה משקוף רוחב ד' כמו שנתבאר בס' שמו"ר^{קסח}.

(ואפילו נפרץ במילואו אינו אסור אלא אם כן כתלי ארכו בולטים ונכנסים לתוך הלל החצר^{קסז} והם מופלגים שם ג' מפרחים מכתלי אורך החצר שאם לא כן נותר הוא בניפוי החצר כמו שיתבאר בס' ש"ם^{קסז}):

כב קרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה ואחר כך פתח בו פתח מבית דירה שפתח זה אינו מועיל כלום^{קסז} ואחר כך עשה מחיצה שניה יותר מעשר והותר על ידי מחיצה זו שנעשית אחר פתיחת הפתח שעל ידיה כמלה המחיצה הראשונה שלא היתה עשיתה לדירה^{קסז} ואחר כך נפלה מחיצה זו השניה חוד לאיסורו ואין אומרים בו הואיל והותר והותר לתועיל לו עכשיו מחיצה הראשונה^{קסז}:

שנמ דין רחבה שאחורי הבתים ובו ב' עיפים:

א רחבה שאחורי הבתים יתירה על בית סאתים ולא הוקפה לדירה אין מטלטלין בה אלא בד' אמות כדן קרפף שלא הוקף לדירה אבל אם אין בה אלא בית סאתים אין לה דין קרפף ועומר למלטל מתוכה לבית ומבית לתוכה לפי שאינה רשות מחולקת מן הבית כמו קרפף אף על פי שלא הוקפה לדירה^א:

קעז השב"א עבודת הקדש שער ג ס"ב. מ"ח שם פמ"ד ה"ז. ב"י ד"ה קרפף בית סאתים ודגרי (ואפשר דבבב"ע חזונו החיצון כד', וא"כ גם בלאו הכי מיותרו ואוסרו). ראה העי"ב תב"ע ע' 91.
קעז סעף 4.
קעח כדלעיל ס"ז.
קעט כדלעיל ס"ח.
קפ רב פופין ע"ס כה, ב לפירושו ד"ח שברא"ש שם פ"ב ס"ה. תוס' שם ד"ה הווא בוסתנא. מור וש"ע ס"ח.

סימן שנמ

- א** רב כהנא עירובין כד', א. מור וש"ע.
- ב** רש"י שם רחבה.
- ג** כדלעיל ס' שנמ ס"א.
- ד** רשב"א שם כ, כ ד"ה ולא לכלים, הובא בב"י סוף ס' שנמ ד"ה קרפף. ת"א ס"א. וכו' לעיל ס' שנמ ס"ד.

קסח רש"י שם ד"ה אין איה. טור רמב"ם שם.
קסז גמרא שם ע"ב. לפירוש רש"י שם ד"ה והכא. מור וש"ע שם.
קסו סעף 1.
קסח מור. לבוש ס"ב. פירשה ס"ק ה.
קסט רב זורא שם כה, ב. מור וש"ע ס"ג.
קע אב"י ע"ס. מור וש"ע שם.
קעא רב חמא שם.
קעב תוס' שם ד"ה קרפף. הגהות אשרי שם פ"ב ס"ד. מ"א ס"ק חו.
קעג תוס' שם. וכדלעיל ס"ב.
קעד רב חמא שם. ב"ה ד"ה קרפף בית סאתים מצומצם.
קעה כענין שם ס"צ"י מ"ירי כשיש משקוף על האסקופה. וראה גם לקמן ס' שמה ס"ו לענין כנגד הלחי. וראה מ"ב ענינים.